

Arrenæs Frederiksværk

19-12-2008

Vandretursfolder nr. 66

Avderød-halvøen, kaldet Arrenæs, strækker sig fra amtsvejen Hillerød - Frederiksværk ud i landets største sø, Arresø. Egnen omkring Arresø er præget af en række forskellige landskabsformationer, hvoraf flere er sjældne i Østdanmark både mht. hyppighed og udstrækning.

Størstedelen af de omgivende landarealer udgøres af sidste istids morænelandskaber, men herudover findes udbredte efteristidsformationer, der er et resultat af landhævninger, havstigninger, vand- og vinderosion samt hav- og ferskvandsaflejringer m.v.

Den centrale og sydlige del af halvøen består af et højtliggende, stedvist kuperet terræn med højeste punkt Maglehøj, 70 m o.h., mens den nordlige del består af et lavereliggende, jævnt kuperet terræn med højeste punkt Lille Maglehøj, 27 m.o.h.

Halvøen fremtræder i øvrigt som et kuperet landbrugsland med stor landskabelig variation, fremkaldt af et samspil mellem dyrkede marker, græsningsjorder, skove, småbevoksninger, levende hegn samt enge og vådområder. Jordbundsforholdene er stærkt varierende. Den bedste landbrugsjord findes på den nordlige del, mens de lette jorder i øvrigt dominerer. Af større skove findes Auderød Skov (72 ha) og Sonnerup Skov (61 ha) - begge overvejende løvskove.

Til området knytter sig betydelige naturvidenskabelige og historiske interesser. En række lokaliteter er af særlig biologisk interesse, specielt vådområderne Nørremosen og Dronningholm mosen samt hele søbræmmen. Der er således et rigt planteliv med flere sjældne arter, og hele området med søen er af stor betydning som yngle- og rasteplass for et stort antal svømme- og vadefugle.

På halvøen findes 12 fredede bronzealderhøje, hvoraf flere i kraft af deres placering på højdepunkter er meget dominerende i landskabet. Voldstedet Dronningholm indeholder udgravede ruiner fra en kongelig borg, der i flere århundreder har fungeret som sæde for en lensmand. Borgen, der er opført i middelalderen, menes nedrevet i det 16. århundrede, og ruinerne er for nylig restaureret.

Allerede i 1945 blev størstedelen af halvøen pålagt en tinglyst fredningsplan, som dog ved

naturfredningsloven i 1975 blev ophævet. i årene forinden havde staten med henblik på sikring af de værdifuldeste arealer påbegyndt opkøb af ejendomme; første køb i 1967, og i perioden frem til 1976 erhvervedes 8 landbrugsejendomme og enkelte småarealer med et samlet areal på 254 ha. Fra 1976 er administrationen henlagt under Tisvilde Statsskovdistrikt, der inkl. de 2 skove administrerer 387 ha af halvøens ca. 860 ha.

De dyrkede landbrugsarealer er alle bortforpagtede til lokale landmænd, mens bygningerne er udlejede til forskellige formål, bl.a. spejdercenter (Ellehavegård), ridecenter (Fuglsanggård). I 1977 udsendte fredningsplanudvalget for Københavns, Frederiksborg og Roskilde amter et "Forslag til landskabsbevaring og rekreativ udnyttelse", som har dannet grundlag for den hidtidige administration af området.

Arresø

Søen, der har et overfladeareal på 40,7 km², ejes ligeledes af Miljø- og Energiministeriet ved Tisvilde Statsskovdistrikt. I stenalderen fremtrådte såvel Arresø som Roskilde fjord som brede, lavvandede havarme, adskilt af en højderyg med Arrenakke som yderste næs, men senere landhævninger afspærrede forbindelsen til Kattegat. En voldsom sandflugt i 15- og 1600-tallet afskar yderligere søens naturlige afløb til Roskilde Fjord, og i 1717-19 blev der gravet en kanal til fjorden ved Arresødal, omkring hvilken Frederiksværk by er opstået.

Søens vanddybde er beskeden; i gennemsnit 3 m og ikke over 6 m, og der er som følge af en høj koncentration af planktonalger (grønalger) en meget lav sigtddybde; i gennemsnit 30-40 cm. En rørskov bestående af tagrør og dunhammer forekommer næsten overalt og dækker ca. 7% af søens areal. Arresø er af stor erhvervsmæssig, fredningsmæssig og rekreativ betydning.

Den erhvervsmæssige benyttelse er hovedsagelig knyttet til et betydeligt erhvervsfiskeri, hvor ål og sandart er de økonomisk vigtigste fiskearter, men også udnyttelsen af rørskæret og benyttelsen af søens afstrømning til kølevand har en vis betydning. Søen er af fredningsmyndighederne udpeget som et nationalt biologisk interesseområde og endvidere som EF-fuglebeskyttelsesområde.

Søens økologiske tilstand er imidlertid ikke god. Som følge af spildevandstilledning fra især Lyngby Å, Æbelholt Å og Pøleåen er søen stærkt kvælstof- og fosforbelastet. Hovedstadsrådets recipientundersøgelser 1976-81 viste med al tydelighed den forringede balance, som kun kan

forbedres ved en omfattende spildevandsrensning.

Vandretur

Den centrale del: Med udgangspunkt fra de på detailkortet markerede parkeringspladser er med gul farve på lave pæle eller træer afmærket forslag til vandreture. Turene følger overalt stier, skovveje og på en kortere strækning offentlig vej. Nord for Sonnerup Skov forløber turen over den private ejendom Dragebjerggård, der er fredet, og over hvilken der er adgang for gående færdsel ad den afmærkede sti langs de fredede gravhøje. Følges den afmærkede rute hele periferien rundt, svarer det til en rutelængde på ca. 7 km, men de besøgende kan efter eget ønske afkorte turen på forskellige steder.

Avderød skov

Med udgangspunkt fra parkeringspladsen ved indkørslen til skoven er afmærket et turforslag, der følger eksisterende skovstier og -veje, i alt ca. 5 km. På spidsen af halvøen, Arrenæs Næb, er anlagt en mindre raste- og bålplads, og udenfor i rørskoven står et lavt udsigtstårn, fra hvilket man har en god udsigt over en stor del af Arresø.

Administration

Arrenæs forvaltes af Naturstyrelsen - Nordsjælland, tlf. 72 54 30 00.

TÆNK på brandluren.
VÆRN om skoven og dens værdier.
KAST ikke affald i skoven.

SIGNATURFORKLARING

- offentlig vej
- skovvej, motorvej
ikke tilladt
- skovspor, sti
- stendige
- kæmpehøj
- skov
- ager
- eng, mose
- ubevokset
- parkering
- afmærket vandrøst

68-8503

